

Píše Jakub Sichálek

(E*forum, 01. 11. 2017)

O **Vladimíru Kyasovi** (1917–1990) platí klasické *bene vixit qui bene latuit*. Udivuje pak ohromný dosah Kyasovy vědecké práce, která se vyznačuje tematickou šíří, kvalitou a inspirativností, ať už jde o staroslověnský jazyk a písemnictví, církevní slovanskou kulturu v Čechách, staročeskou literaturu a vzdělanost, česko-polské jazykové (či šířeji západoslovanské mezijazykové) a literární kontakty, dějiny biblického překladu, staročeskou lexikografii aj.

V. Kyas působil celý život na pracovišti Slovníku jazyka staroslověnského v brněnské pobočce Slovanského ústavu, resp. Ústavu pro jazyk český Československé akademie věd, pouze v akademickém roce 1972–1973 přednášel slavistiku na univerzitě v Janově (a k tomu se váže i jedna pěkná příhoda: V. Kyas si tehdy připravil úvodní přednášku o Konstantinu a Metodějovi, ale studenti si prý vyžádali přednášku o Haškově Švejkovi).

Ke stému výročí Kyasova narození uspořádaly Slovanský ústav AV ČR a Ústav pro jazyk český AV ČR letos v polovině května kolokvium. Sál Akademického konferenčního centra na Praze 1 byl zcela zaplněn. Během prvních referátů jsem si uvědomil, že přínos V. Kyase pro paleoslovenistiku byl větší, než jsem tušil; životopisný medailon z pera Ludmily Pacnerové – obsažený v Kyasově posmrtně vydané knize *Česká bible v dějinách národního písemnictví* (1997), po které většina bohemistů dříve nebo později sáhne – věnoval této oblasti jeho vědeckých aktivit jen málo pozornosti.

Referáty kolokvia rekapitulovaly Kyasovu odbornou činnost, některé byly popisnější, jiné bilanční. Několik příspěvků, především těch pronesených ad hoc, přiblížilo osobnost V. Kyase i mimo výseč jeho odborných zájmů, jako milovníka hudby (studoval také hudební vědu), klavíristu, chórového zpěváka brněnské katedrály, turistu... Václav Čermák se věnoval Kyasovu návrhu řecko-staroslověnského (de facto jazykově recepčního) slovníku – na tento projekt, který zůstal ve stadiu příprav, navazuje od r. 2008 vydávaný *Řecko-staroslověnský index (verborum)*; Štefan Pilát shrnul Kyasův přínos pro *Slovník jazyka staroslověnského*, na němž se Kyas po celou dobu trvání základního projektu podílel (na základní projekt navázaly nedávno publikované dodatky a aktuálně vzniká digitální portál). Zdenka Ribarova referovala o Kyasových přípravných pracích k edici nejstaršího slovanského parimejníku (liturgické knihy obsahující především úryvky ze Starého zákona uspořádané podle liturgického kalendáře) – edici připravily v r. 1998 právě Z. Ribarova a Zoe Hauptová (2. sv. z r. 2014 přináší další metamateriál). František Čajka připomněl Kyasovy názory na problém kontinuity staroslověnské vzdělanosti mezi velkomoravským obdobím

a přemyslovskými Čechami 10. a 11. století – vyšel přitom z Kyasovy studie *Ke kulturním poměrům na Moravě v 10. a 11. století* (Slavia 50, 1981, s. 1–7).

V bloku věnovaném staročeskému biblickému překladu zazněly referáty Milady Homolkové a Kateřiny Volekové. První byl věnován především historii Kyasovy pětidílné edice nejstaršího českého biblického překladu *Staročeská Bible drážďanská a olomoucká* (1981–2009, poslední dva díly dokončily, resp. podstatnou měrou připravily – v editorových intencích – Kyasovy mladší spolupracovnice a nástupkyně). V druhém referátu byly představeny aktuální projekty volně navazující na Kyasovo dlouholeté studium překladů bible do staré češtiny. Pro závěrečný příspěvek kolokvia vybrala Andrea Svobodová několik střípků z Kyasovy korespondence s Josefem Vašicou, Bohuslavem Havránkem a Jiřím Daňhelkou. Charakter „vzpomínkového odpoledne“, jak stálo na pozvánce, občas bránil kritičtějšímu zhodnocení Kyasova přínosu.

Na kolokviu zazněl také návrh na uspořádání reprezentativního výboru z Kyasových statí. Ty jsou ovšem relativně snadno dostupné a (pokud jde o biblické téma) syntetizované v knize *Česká bible v dějinách národního písemnictví*, proto bych spíše přivítal výbor z domácích prací týkajících se česko-polských jazykových a literárních vztahů či transferů ve středověku, počínaje např. Josefem Jirečkem, kde by mohl být velmi dobře zastoupen právě i V. Kyas.

Dosud nejúplnější bibliografii prací V. Kyase sestavila Jana Kuběnová pro knihu *Slovník jazyka staroslověnského – historie, osobnosti a perspektivy* (eds. František Čajka – Marcel Černý, Praha, Slovanský ústav AV ČR, 2016, s. 347–362). Je důležité, že takový soupis Kyasových publikací existuje, a v budoucnu jistě poslouží k sestavení bibliografie pokud možno úplné. Upozorňuji proto na několik přehlédnutí: v soupisu J. Kuběnové chybí Kyasova stať z konferenčního sborníku *Doba Karla IV. v dějinách národů ČSSR. Materiály ze sekce jazyka a literatury* (red. Jaroslav Porák, Praha, UK 1981, s. 48–54) a také několik jeho drobných, ale závažných příspěvků z oborového periodika: recenze Graciotiho monografie *La bibbia paleoboema...* (*Listy filologické* 89, 1966, s. 102–104) či recenze Součkovy monografie *Česká Apokalypsa...* (*Listy filologické* 91, 1968, s. 450–452). Neúplný je výčet recenzí na Kyasovy práce (opět zůstaly neexcerpovány starší ročníky *Listů filologických*), jinde se vloudily omyly, které na tomto místě nebudu zvlášť vytýkat.

Časový a generační odstup jen umocňuje monumentalitu Kyasova vědeckého díla, patrnou zejména ve výsledcích jeho celoživotního badatelského zájmu o české biblické překlady. (Jen na okraj: je vůbec překvapivé, jak moderní studium biblických vernakulárních překladů stojí na výsledcích práce jedné osobnosti – v Německu Wilhelma Walthera, ve Francii Samuela Bergera.) Na závěr si dovoluji ještě jedno upozornění: bohemistika dosud nedocenila význam Kyasových prací pro studium dějin staročeského překládání. V. Kyas podal po Eugenu Ripplovi, Josefu Vašicovi či Janu Vilikovském a vedle Josefa Vintra řadu cenných analýz sledujících právě způsob, jakým se čeští překladatelé vyrovnávali s latinskými termíny, vazbami apod. Také tyto

podněty Kyasova bádání by bylo dobré dále rozvíjet.

www.ipsl.cz